DE SMEEKSCHRIFTEN DER MALABAARSCH CHRISTENEN.

1709—1728.

De Oostindische Compagnie, die sedert 1661—1663 de voormalige portugese bezittingen Quilon, Cranganor en Cochin ¹ ter kuste van Malabar in handen had, kwam daar in aanraking met een zeer gemengde bevolking. Behalve de belijders der inlandsche godsdiensten waren er van ouds Mohammedanen, zwarte en blanke Joden, en ook Christenen gevestigd; en men weet hoe in Azië, veel meer dan bij ons, de godsdienst nationaliteiten uit elkander houdt. Elke van die afdeelingen had hare eigene wetten, privilegiën, administratie en civile rechtspraak; alleen door belastingen, heirvaart en strafzaken stond zij in betrekking met den soeverein des lands. Volgens beweren der Christenen ² was het reeds de apostel Thomas, die zeven gemeenten gesticht, en te Mailapur op de Oostkust de martelaarskroon verworven had. Meer geloof verdient misschien het bericht, dat in de 4^e eeuw zekere koopman Thomas met hulp van syrische geestelijken kerken en scholen stichtte. Zooveel is zeker, dat het handelsverkeer met de Euphraat-Tigris-landen het Christendom in de hand werkte, en dat het gebruik der syrische

¹ Baldaeus, *Beschr. der Indische kusten Malabar ende Choromandel*, Amst. 1672. Valentijn, *Oud en Nieuw O. I.* IV. Een afbeelding van de stad Cochin, geteekend 4 Dec. 1704, in *Corn. de Bruin's Reizen over Moskovie door Persie en Indie*, Amst. 1711, onder No. 191. Een uitvoerige kaart, waarvan ik een uittreksel had willen geven, heb ik niet kunnen machtig worden.

² Over hen zie La Croze, *Hist. du Christianisme des Indes*, la Haye 1724. Assemani *Bibliotheca Orientalis Clementino-Vaticana* III B (Romae 1728), pp. 28 sqq., 435 sqq. Claud. Buchanan, *Christ. Researches in Asia*. 3d ed. Edinb. 1812, pp. 29 etc. Ch. Swanson, in *Journ. of the Asiat. Soc.* No. 2 & 3 (Lond. 1834—5). Ritter, *Erdkunde* V S. 601 ff. 945. *Mijne Anecdota Syriaca* tom. I, L. B. 1862, pp. 123 sqq. 179 sqq. R. Payne Smith, *Catal. Codd. MSS. Bibl. Bodlei.* VI (Lond. 1864), pp. 265 sqq.

taal als kerktaal, en de ondergeschiktheid aan kerkvoogden te Bagdad, aan dat verkeer moeten worden toegeschreven.

De privilegiën, aan die Christenen door inlandsche vorsten verleend, moeten, op metalen platen gegrift, nog heden in het zendingscollegie te Cottayam berusten ¹, terwijl de universiteitsbibliotheek te Cambridge ² kopijen bezit. De Christenen stonden oudtijds in rang gelijk met de kaste der edelen, en moesten enkel voor die der Brachmanen onderdoen. Onder hun eigen primaat, den bisschop van Angamale, waren zij nagenoeg onafhankelijk, en hunne kerken werden op 1500 geschat. Door aanhoudende wapenoefening wisten zij hun aanzien te handhaven; een tijdlang werden zij zelfs door eigene koningen geregeerd, na wier uitsterven zij allen onder den radja van Cochin kwamen te staan.

Ongelukkig voor hen was het op den duur niet doenlijk, buiten de geschillen te blijven, die overal ontstaan waar een buitenlandsch kerkgezag de rechten van het inheemsche bestuur bedreigt, en waar geestelijken onderling om den voorrang twisten. Eeuwen lang had men in Indië het godsdienstig onderwijs van buiten geïmporteerd, en wist niet, dat de katholieke kerk van Rome en Constantinopel de geestelijke vaders aan wie men hechte, als ketters had uitgeworpen. De nestoriaansche partij, door het concilie van Ephesus in 431 veroordeeld, had toen een toevlucht gevonden in het perzische rijk der Sasaniden; en haar opperhoofd, de katholikos van het Oosten, later patriarch getiteld, zetelde in de buurt van het oude Babylon, achtereenvolgens te Seleucia, Ctesiphon en Bagdad, van waar de werkelijke residentie sedert de 13^e eeuw naar verschillende plaatsen, en eindelijk in de 16^e eeuw naar Mosul werd verlegd. Deze kerkvoogd was het, die de Thomaschristenen aanhoudend van bisschoppen voorzag; zij waren Nestorianen zonder het te weten; en vele instellingen van lateren oorsprong, als kloosterleven en priesterlijk coelibaat, waren hun insgelijks onbekend gebleven. Hadden zij van de christenheid buitenaf meer geweten, en waren de inlandsche vorsten op den duur even verdraagzaam geweest als hunne voorgangers, beide partijen zouden er beter bij gevaren zijn.

Thans werd in 1502 de portugese veroveraar met vreugde ingehaald als geloofsgenoot en bevrijder van het juk der Heidenen. Men bracht hem den scepter der voormalige christen-koningen

¹ Swanston (2) 177.

² Buchanan 130—132.

tegemoet. Aanvankelijk scheen het, dat de koning te Lissabon hier duizenden goede onderdanen had gewonnen; welmeenende ordegeestelijken begonnen, door nieuw opgerichte scholen, het inheemsche priesterdom eveneens in te nemen voor hun meester te Rome. Toen zij echter meer weerstand vonden dan men verwacht had, mengde zich de inquisitie van Goa in de zaak, en van nu af begon de vervolging der nestoriaansche ketters. De Portugezen legden het daarop toe, dat het verkeer met Mosul gestremd, en de indische bisschoppen die zich verzetten, als dwaalleeraars gestraft zouden worden. Waar dit niet gelukte, moest ten minste verdeeldheid worden gezaaid, en de een of de ander overgehaald tot een reis naar Rome en formele onderwerping aan den paus. Met dat al gebeurde het telkens, dat syrische geestelijken, als kooplieden, matrozen of bedelaars verkleed, de vervolgdén kwamen steunen in hun verzet; en aartsbisschop Abraham wist zich in het binnenland buiten het bereik der Franken te houden. Eerst na diens dood, in 1597, achtté Don Alexis de Menezes, de aartsbisschop van Goa, den tijd gekomen om dieper door te tasten. De aartsdiaken Gregorius stond toen aan het hoofd der inlandsche kerk; door paus noch patriarch bevestigd, miste hij den moed om het opontbod naar een kerkvergadering te Cochin te weerstreven, en kwam, hoewel van drieduizend welgewapende aanhangers vergezeld. Menezes daarentegen verzekerde zich voor dertigduizend gouden doublons van de hulp van den radja van Cochin, die een overmacht van manschappen te zijner beschikking stelde. En nu werd in 1599 ter synode van Udiampér de syrische-indische kerk met geweld in allen deele geromaniseerd. Alleen de syrische taal zou nog behouden blijven. Georgius met 150 priesters en 600 anderen werden gedwongen, de handelingen der vergadering mede te onderteekenen. Op al de portugesche posten werd de overwinning met Te-Deum en processie gevierd; vervolgens hield Menezes een algemeene kerkvisitatie, en alwat er van boeken en papieren te vinden was, werd plechtig verbrand. Bij die gelegenheid gingen ook de archiven der hoofdkerk van Angamale verloren; wat zij bevat hebben, is helaas onbekend.

Van nu af waren het europesche priesters die aan het hoofd der Thomaskerk stonden, en een halve eeuw droeg zij, onder het opzicht der inquisitie, het roomsche masker zonder tegenstand. Eerst de oorlog tusschen Portugal en Spanje, waarbij het laatste door Rome werd gesteund, en de strijd op Ceylon tegen

de Nederlanders, deden den moed ontwaken van een geslacht, dat in het geheim in de oude traditiën moet zijn opgevoed. Een groote vergadering in de oude kerk van Alanghat zwoer Rome af, en herstelde de oude gemeenschap onder Thomas van Palakommatta, dien zij, hoewel tegen den kerkelijken regel, tot bisschop benoemde. Veertigduizend man stonden gereed om hem te verdedigen. De roomsche curie, waarschijnlijk door de voorzichtige Jesuiten ingelicht, begreep dat hier met diplomatisch overleg moest worden te werk gegaan, en zond den bisschop van Hierapolis i. p. i., Joseph a Sa Maria af, voorloopig als apostolisch administrator, om alle concessiën te doen die de roomsche kerk in zulke gevallen vernag toe te staan. Het baatte weinig; de bekwame Carmeliet slaagde er in, enkele volgelingen van Thomas af te trekken, en bij zijn terugkeer naar Europa in 1663 installeerde hij diens bloedverwant Alexander als vicaris-apostoliek, die met 45 gemeenten het pauselijk gezag erkende. Op zijn terugreis werd Joseph te Cochin door onzen Rijklof van Goens beleefd ontvangen; het lag niet op den weg der Compagnie, zich te mengen in geschillen waarvan zij het belang voor zichzelf niet inzag.

De roomschgezinde partij wist op den duur in haren boezem de eenheid niet te bewaren. In 1676, na den dood van Alexander, werd door den portugesch koning een priester van zijne natie tot aartsbisschop van Cranganor benoemd, die echter, buiten staat om dadelijk over te komen, een inheemschen aartsdiaken tot vicaris aanstelde. De meerderheid was daartegen, en onderwierp zich liever aan de Carmeliten te Virapoly, die het vuur der tweedracht hadden aangestookt. Een tijd lang, van 1703 tot 1715, waren deze twee roomsche partijen weer vereenigd; doch daarna rezen de geschillen op nieuw zoo hoog, dat een splitsing in drie kerkelijke jurisdictiën noodig werd: die van den aartsbisschop van Cranganor, van den bisschop van Cochin en van den vicaris-apostoliek, die te Virapoly was gevestigd.

De nationale kerk daarentegen was door de onwetendheid harer geestelijken prijs gegeven aan de eierzucht van alwie Syrisch sprak. Ware de nestoriaansche traditie niet afgebroken, dan zou zij hebben ingezien, dat de zich noemende vijfde patriarch van Jerusalem, Gregorius, die zich omstreeks 1665 het lot van Thomas en de zijnen kwam aantrekken, tot een kerkgenootschap behoorde, dat eigenlijk op Malabar geene historische rechten had. Hij, die Gregorius uitzond, was het hoofd

der Jakobiten of syrische Monophysiten, een partij die zich in het dogma nog verder van de Nestorianen verwijderde dan de katholieke kerk. Onder den titel van patriarch van Antiochië woonde deze prelaat in een klooster bij Mardin ¹. Zijn emissaris vond zonder moeite ingang bij de Thomaschristenen, gaf aan hun hoofd de nog ontbrekende bisschoppelijke wijding, en trad, naar het schijnt, zelf slechts als raadsman op. In die betrekking werd hij in 1678 opgevolgd door zekeren Andreas; deze in 1685 door Basilius, die een metropoliet Joannes en een vroegeren abt Matthaeus bij zich had.

Ik heb met voordacht eenige van de berichten bij Assemani en Swanston onvermeld gelaten, omdat zij niet te rijmen zijn met de authentieke stukken onder mijn bereik. Voor het tegenwoordige doel was het voldoende, zooveel van de vroegere geschiedenis in schets te brengen, als noodig is om den aard en het belang der quaestie in te zien, waarover de volgende bladzijden zullen loopen. Wat er aan mijn verslag ontbreekt, zal eerlang worden aangevuld door den heer Dr. W. Germann, predikant te Spechtsbrunn in Saksen-Meiningen, die, als voormalig zendeling van nabij met de Thomaschristenen bekend, en door zijne vakstudie beter dan de officier Swanston op de hoogte van kerkelijke geschillen, een monographie over die Christenen ondernomen en thans bijna gereed heeft.

In den jare 1709 dan waren de Roomschegezinden op Malabar (de zoogen. Oude Christenen) in de minderheid, doch machtig door den steun van de Portugezen op Goa en den toenmaligen landsvorst, radja van Travancor. De Nieuwe Christenen, d. i. de nationale partij, waren zonder het te weten van nestoriaansch jakobitisch geworden, en zochten natuurlijk hunne beschermers in de nederlandsche commandeurs op Cochín. Daar intusschen de macht onzer Compagnie zich niet ver in de binnenlanden uitstrekte, en de inlandsche vorsten door roomsche zendingen voortdurend werden bewerkt, had die partij van plundering, moord en geloofsdwang aanhoudend veel te lijden.

Hierbij kwam sedert 1705 ² een nestoriaansche bisschop

¹ Op den weg tusschen Diarbekr en Nesibin in het tegenwoordige ejalet Kurdistan.

² Volgens het stuk, door Gabriel zelf overgezonden, en uitgegeven in mijne Anecd. Syr. t. I. In den brief van bisschop Thomas bij Assemani p. 465 staat 1709. Lacroze heeft 1708.

Gabriel, door den zoogen. patriarch (katholikos) te Mosui afgezonden, en die zich over den afval zijner vroegere geloofsgenooten ten diepste ergeren moest. Het was niet de schuld der Nestorianen, dat de indische afdeeling hunner kerk voor hen verloren was gegaan. In 1579 was Simeon daarheen afgezonden; doch door de Portugezen naar Lissabon gelokt en daar door de inquisitie ter dood gebracht; tusschen 1653 en 1663 viel aan een nieuwen bisschop, Ignatius, hetzelfde lot te Goa ten deel. Bij gebrek aan vernieuwing uit het moederland, en door het verbranden der oude kerkboeken, was in de eerste helft der 17^e eeuw de nestoriaansche overlevering blijkbaar afgesneden. Toch kon het Gabriel niet moeilijk vallen, door een beroep op de enkele stukken die aan Menezes ijver waren ontsnapt, het oude kerkverband te bewijzen, en een aanhang te verwerven, voornamelijk in het noordelijke gedeelte van het betwiste gebied. De zuidelijke gemeenten bleven aan het jakobitische geloof en hun bisschop Thomas getrouw, — een neef van dien Thomas van Palakommatta, die zich van Rome afgescheiden en de wijding van Gregorius ontvangen had.

Van deze beide bisschoppen, Thomas en Gabriel, berusten oorspronkelijke brieven en andere stukken, in het Syrisch geschreven, met antwoorden daarop, deels op de Stadsbibliotheek te Amsterdam, deels op die der Leidsche Hoogeschool. Daarbij behooren nog twee nummers der verzameling van oostersche handschriften, die de Akademie van Wetenschappen aan dezelfde leidsche bibliotheek in bruikleen heeft afgestaan. De eerste brief van Thomas (van 1709) is met het antwoord van den lector C. Schaaf te Leiden (van 1713) door dezen in 1714 in het licht gegeven. Een andere brief van Thomas (van 25 Sept. 1720) is door de Roomschen onderschept, doch uit de bibliotheek der Propaganda te Rome in 1728 door Assemani gepubliceerd (Bibl. Or. III B 464). Bij deze beide stukken is een latijnsche vertaling gevoegd. Al het overige is onuitgegeven, en de brieven uit Europa slechts voor een gedeelte van het hollandsche concept vergezeld; en daar, van hen die zich voor de lotgevallen der O. I. Compagnie interesseren, de minsten de syrische taal verstaan, geloof ik aan de lezers der Bijdragen met de hier volgende mededeelingen een kleinen dienst te bewijzen. De geheele correspondentie ligt, zooveel ik weet, thans compleet voor mij op tafel; zij loopt van 1709 tot 1735.

Toen de metropoliet Gabriel bezit kwam nemen van den zetel waarop hij de oudste rechten had, moest hij de ingeslovene leer der Jakobiten wel als ketterij behandelen. Hij legde een anathema op Bisschop Thomas, verklaarde diens ambtsverrichtingen van geener waarde, en vernieuwde de wijding van elken priester en diaken dien hij machtig kon worden ¹. Gelijk ik reeds zeide, gelukte het hem, de noordelijke gemeenten te onderwerpen ², en zelfs eenigen van de roomsche partij ³. Van daar, dat zijn secretaris in een bericht aan de Hollanders ⁴ hem voorstelt als bemiddelaar tusschen de beide groote partijen, met het doel om de Roomschegezinden op den weg hunner vaderen terug te brengen.

Voor zijn toenemenden invloed beducht, begreep zijn mededinger Thomas in 1709, hulp te moeten vragen van zijn eigen geestelijk opperhoofd, den (jakobitischen) patriarch van Antiochië, en riep daartoe de tusschenkomst in van den commandeur van Cochin, Adam van der Duin. Beiden wisten niet beter, of de patriarch resideerde ter plaatse die door zijn titel werd aangeduid; en daarom werd besloten, den brief in duplo naar Holland op te zenden, van waar hij met goedvinden van Bewindhebberen aan boord van een oorlogschip naar de Levant kon gaan. Het adres was ongelukkig gekozen. Uit een of ander syrisch-jakobitisch geschrift had Thomas de namen van eenige geestverwante oostersche bevolkingen opgedolven, en deze vinden wij verhollandscht als volgt: *Desen brieff sal men bestellen aen de Surianen* (Syriërs), *Igbataijers* (Kopten, arab. *Gibt*), *Coesaijers* (Aethiopiërs d. i. Abyssiërs), *Noebaijers* (Nubiërs, toen reeds lang tot den Islam bekeerd) *off Armeniers tot Antiochia* ⁵. De brief was gedateerd van Kadnad (elders Kadnot), waar nog Buchanan honderd jaren

¹ Swanston doet reeds in 1685 tegelijk met Basilius een Gabriel naar Malabar komen, wien hij bij Basilius' dood deze handelingen uit louter eerzucht verrieten doet. Onze stukken weten daarvan niets, en Sw. heeft niet eens van de quaestie tusschen Nestorianen en Jakobiten gehoord. Hij begrijpt het geheele geschil niet, en ik houd het er voor, dat hij zich ook in de tijdrekening moet vergist hebben.

² Lacroze uit de brieven der deensche zendelingen te Trankebar.

³ Brief van Thomas bij Assemani.

⁴ Historisch relaas in Anecd. Syr. I. 127.

⁵ Van een andere hand is daarbij geschreven: *Komt van de Suriaense bisschop Maha Thome*. De vorm *Suriaan*, uit het Arabisch en niet uit het Syrisch te verklaren, is niet van Thomas afkomstig. Zie het origineel op de Amst. Stadsbibl. HS. n°. 7 IV 1; vgl. 7 I A—C. De geheele correspondentie van Thomas, ofschoon

later den bisschop der Thomaschristenen aantrof. De inhoud bestaat voornamelijk uit een verzoek om een patriarch (!), een metropoliet en twee priesters te zenden, die de noodige wetenschap en bijbelkennis bezitten, omdat de kerk sedert den dood van Basilius zonder opperherder is, en Gabriel met zijn ergerlijk wangeloof en zijn beroep op den katholikos Elias haar in verwarring brengt: alles met de gebruikelijke beleefdheidsformules tot een opstel van eenigen omvang uitgesponnen. Het eene exemplaar werd inderdaad naar Antiochië afgezonden, en kwam natuurlijk nooit terecht. Het andere was vooraf (want de Heeren dienden te weten wat er namens hen werd overgebracht) ter vertaling gegeven aan den leidschen lector Carl Schaaf¹, een Duisburger van geboorte, sinds vele jaren aan de hoogeschool werkzaam, en die zich door zijn *Opus Aramaeum* en een uitgave van het syrische Nieuwe Testament heeft bekend gemaakt. Met den staat der oostersche kerken geheel onbekend (of hij zou wel een beter adres van den patriarch gegeven hebben), geloofde deze weinig beduidende man, een bron van syrische geleerdheid en tevens een markt voor zijne syrische drukwerken ontkent te hebben. Daarom schreef hij den 20 December 1713 een brief aan Thomas, in het Syrisch, ten geleide van een exemplaar van het door hem uitgegeven Nieuwe Testament. Hij verzoekt daarvoor een exemplaar in handschrift te mogen terug ontvangen, ter vergelijking van den in Indië bewaarden text met den zijnen, en tevens, zoo de bisschop ze bezit, geschriften van Thomas en andere apostelen, eindelijk de liturgie en de geloofsbelijdenis der indische kerk. Het boek dat hij verzendt, biedt hij in vele exemplaren aan tegen matigen prijs. Ook van het Oude Testament, dat hij van plan is ter perse te leggen, vraagt hij een afschrift. Eindelijk wenscht Schaaf, dat er kerkelijke gemeenschap tot stand kome tusschen de Thomaschristenen en de hier gevestigde kerk, als wier belijdenis hij niets anders opgeeft dan de 12 Artikelen

van een Jakobiet, is in het nestoriaansche karakter geschreven, dat blijkbaar van vóór de komst der Portugezen op de kust was blijven hangen. Zoo ook bijna al de stukken die van daar afkomstig zijn. De stijl is slecht, zooals te verwachten viel.

¹ De naam werd op de deutsche wijze uitgesproken, blijkens zijn eigene syrische transcriptie, niet met *Sä* maar met *Shin*. Zijn tweede zoon A. W. promoveerde later nog te Duisburg in de medicijnen, blijkens een stuk in de verzameling der Akad. van Wet.

des Geloofs, met verzekering, dat zij alles aanneemt wat in het gezondene Nieuwe Testament te lezen staat ¹.

Dit onverwachte schrijven, uit een land waar men niet wist dat iemand de taal der syrische kerken verstond, werd stellig door Thomas en de zijnen met blijdschap ontvangen. Reeds den 20 Januarij 1715 ² deed hij door een zijner priesters, Matthaeus, een brief aan Schaaf opstellen, met kennelijke accommodatie aan diens onbevallig alphabet. Hij verzoekt zijne groeten over te brengen aan den gewezen commandeur van der Duin, die inmiddels naar het vaderland was teruggekeerd. Voorts geeft hij van zijnen kant een overzicht van de leer en de gebruiken zijner kerk, waaruit ten overvloede haar jakobitisch karakter blijken kan. Niet minder echter de onwetendheid van den schrijver. In vroegeren tijd placht men geestelijke herders te ontvangen van den patriarch Ignatius (de vaste naam der jakobitische opperkerkvoogden). De geloofsbelijdenis die hij mededeelt is van denzelfden oorsprong: doch hij geeft ze als die van Nicaea, waar volgens hem in de dagen van Constantinopel (lees: Constantijn) een concilie is gehouden. Omtrent de algemeene conciliën die erkend worden, de vasten en sacramenten, geeft hij de inlichtingen die men van een Jakobiet verwachten mag. Zij bezitten geene andere apostolische boeken dan die ook in het N. T. van Schaaf bevat zijn. Kerkgemeenschap mag niet worden aangenomen zonder toestemming van den patriarch. En nu ten slotte komen twee verzoeken ³: „O Carolus, mijn broeder die „geëerd zijt en een leeraar beroemder dan de leeraren in de „vier hoeken der wereld! Ik vraag van u twee dingen wegens „onze behoefte daaraan. En het eene betreft degenen die tot onze „kudde komen van de Franken, om onze wet te verwarren, — „immers zij zijn vreemd aan de kudde van Indië, — terwijl zij geld „zonder mate brengen van de koningen der Portugezen (*Puru-*

¹ Amst. n°. 7 II A—I. Het is opmerkelijk, dat Schaaf en zijn zoon, wel verre van aan het kloeke schrift hunner correspondenten een voorbeeld te nemen, zich steeds bedienen van de leelijke drukletter, die men in Europa vrij onhandig uit veel minder sierlijke manuscripten had gefabriceerd. De jonge Schaaf toont anders, bij feestelijke gelegenheden, een bedreven schoonschrijver te zijn.

² Amst. n°. 7 IV 2. Aan het hoofd van dezen brief prijken drie zegels in inkt: in het midden onder het opschrift dat van Thomas; regts dat van Basilius (zie pag. 5), hoewel deze lang was overleden; links dat van Matthaeus, hetzij den begeleider van Basilius of den secretaris die den brief, blijkens het onderschrift, had opgesteld.

³ Regel 82 en verv.

„lugis). Want zij zijn ketters tegen onze wet, en geven geld
 „aan de priesters en de diakens en de Christenen, die dom en
 „blind zijn, die niet kunnen lezen in de Schrift en hen door-
 „gronden; en dezen hangen hun aan omdat zij geene kennis en
 „wetenschap bezitten. En zij weten, op welken weg de recht-
 „vaardigen wandelen, doch zij zijn gesteld op geld en genie-
 „tingen. Ook geven zij geld aan al de koningen, die Heidenen
 „en ongeloovigen zijn; zij onderwerpen ons aan hunne macht
 „met geweld door middel van die koningen, en drukken ons
 „met allerhande onderdrukkingen. Immers van ouds lagen zij
 „op de loer om zich met list meester te maken van onze vaders
 „die tot ons kwamen uit Antiochië. In der tijd hebben zij zich
 „meester gemaakt van onzen vader Morj ¹ Ignatius den patriarch
 „uit Mailapur, toen hij tot ons kwam; en voerden hem van
 „daar, en deden hem in een schip klimmen en brachten hem
 „naar het kasteel van Cochin (*Kushi*). Toen vergaderden voor
 „den koning van Cochin wij allen die kinderen van Indië waren,
 „terwijl wij den koning smeekten om onzen vader op het drooge
 „te doen stappen uit het schip. Toen gaven zij den koning
 „geld zonder mate op dien eenen dag, en voerden hem weg in
 „het schip zonder genade, en wierpen hem in zee uit het schip,
 „terwijl hij hing aan een steen om zijnen hals (*sic*). Er is
 „niemand om ons te redden uit de handen der Franken, die
 „vervloekt en verwenscht zijn, dan de eenige God alleen. O
 „Carolus mijn geëerde broeder! maak dan aan den zeer hoog
 „geëerden Compagnie ² deze dingen bekend om Godswil. En
 „overreed den zeer hoog geëerden Compagnie om ons te redden
 „uit de handen der Franken die ons hardvochtig vervolgen.
 „En hij zende een aanbevelingsbrief ³ aan den commandeur die
 „woont in het kasteel van Cochin, van tijd tot tijd ⁴, met last ⁵

¹ De gewone titel van heiligen en bisschoppen in het Syrisch; gelijkstaande met Monseigneur. De bedoelde Ignatius, elders It-aloho (Atalla, Attila) genoemd, zou een Monophysiet zijn geweest met volmagt van den patriarch der Nestorianen; een ongeloofelijk bericht. Hierboven heb ik hem als Nestorian, tusschen 1653 en 1663 voorgesteld, hoewel de naam Ignatius voor de andere sekte zou pleiten. Een inlandsch auteur bij Payne Smith t. a. p. noemt hem patriarch van Antiochië, en stelt hem in 1653.

² Het zal ons later blijken, dat Thomas de Compagnie voor een koning houdt.

³ Uitgedrukt met een grieksch woord: *συστατικόν (ἐπιστολὴ συστατικὴ)*.

⁴ Omdat de commandeurs dikwijls vernieuwd werden.

⁵ Door herhaling van eenige woorden, die ik weglaat, is hier de zin van het origineel verward.

om ons te verlossen van de Franken volgens den inhoud dien hij leest in den aanbevelingsbrief van den zeer hoog geëerden Compagnie, van den dag waarop de genoemde brief is geschreven tot een anderen dag. — Voorts zijn onze vaderen bevreesd voor het gevaar op den weg, wanneer zij tot ons uit Antiochië komen; van daar de tweede zaak. Ik heb voorheen twee brieven geschreven aan Morj Ignatius den patriarch van Antiochië, en ze verzonden door tusschenkomst van den geëerden commandeur van der Duin. Er is niemand gekomen van de patriarchen of bisschoppen die te Antiochië zijn. Maak er dus ook ijverig werk van, dat onze vaderen uit Antiochië worden overgebracht, om onzes Heeren J. C. wil! terwijl gijlieden hen aanmoedigt en zegt: „vreest niet voor het gevaar op den weg, wanneer gij naar het land van Indië komt!“ „Doet hen uwe schepen beklimmen wanneer onze vaderen uit Antiochië tot u komen. Want alle menschen vreezen voor moordenaars en onderdrukkers en roovers en vervolgers en dieven en spionnen en bedriegers, reeds daarom alleen zullen zij genegen zijn den barmhartigen en bemoedigers en troosters en redders en zachtmoedigen en bevrijders en behoeders ¹. O Carolus mijn broeder, die mijn vriend en geliefde zijt! ik begeer uitermate zeer, u te zien en met u te spreken. Indien de Heer wil kan ons dat gebeuren....”

Het schijnt dat deze brief, misschien bij gebrek aan een hollandsch adres, vijf jaren lang op een kantoor te Batavia is blijven liggen; ten minste Thomas bericht ons later, dat de commandeur Volenketa of Volankerad (Barend Ketel) zich met de verzending had belast, en toch kwam het stuk eerst in 1720 in handen van Schaaf, tegelijk met een tweede exemplaar, gedateerd 10 Oct. 1717 ². Daarin had zich Thomas of de secretaris van zijn gewone schrift bediend; op de letterlijke kopij volgt een gerijmd versje; daarna het datum uit Shagannur ³, en eindelijk een aanteekening, waarin de ontvangen en verzonden brieven worden opgesomd. Dezen keer heeft de commandeur Her Thumbah ⁴ (Joh. Hertenberg) de verzending op zich genomen.

Hoe het kwam, dat de brief van Schaaf aan Thomas ook

¹ D. w. z. helpt ons tegen de roomsche geestelijkheid, en gij zult trouwe aanhangers aan ons hebben!

² Amst. no. 7 IV 3.

³ Chinganoor (Buchanan p. 105)?

⁴ In Amst. no. 7 I D Juchan Her Tum genoemd.

aan den nestoriaanschen metropoliet Gabriel bekend was geworden; of die door syrische geestelijken in zijne handen viel, dan of de commandeur dien als een bewijs van hollandsche geleerdheid aan hem vertoonde, kan ik niet nagaan. Genoeg, de diplomatieke kerkvoogd schijnt gedacht te hebben dat hij zelf voegzamer correspondent voor een europeschen leeraar was dan de ongeleerde inlander, en de gunst der Nederlanders voor zijne zaak even goed gebruiken kon. Hij stelde, onbeschaamd genoeg, een antwoord op alsof de brief voor hemzelf bestemd ware geweest. Zijn schrijver Matthaeus dateerde het van den 15 Maart 1720, en wel (terecht of te onrecht) uit het huis van den commandeur te Cochîn ¹. Gabriel heeft den brief van Schaaf ontvangen en gelezen. Daarom zendt hij een exemplaar van het N. T. ². Als belijdenis geeft hij het begin der drie hoofdstukken van Nicaea; hij neemt (als Nestoriaan) twee naturen in Christus aan, en gelooft alwat in het N. T. en andere apostolische boeken bevat is. „En ook ³ bidden en „vragen wij u, mijn heer, dat gij ons een boek van het N. T. „zendt, en de boeken der heilige propheten. En dan bidden „wij u voornamelijk, dat gij ons aanziet met een oog van barm- „hartigheid en toegevendheid, en ons verlost uit de onder- „drukking der Franken en ons doet terugkeeren tot de aloude „zeden der roemruchtige Syriërs. Nadat gij ons van hen bevrijd „hebt, worden de exemplaren van ons en van ulieden behoorlijk „vergeleken ⁴. Nog heb ik een verzoek aan u ⁵. Wanneer „onze brieven tot u komen, zorg gij dan daarvoor om Godswil „en om mijnentwil, en om den wil van al de arme en onge- „lukkige Syriërs, en zend ze naar Nineve ⁶ en lever ze af „in handen van Morj Elias den katholikos-patriarch van het „Oosten. Moge dan om Godswil aan onze verzoeken worden „voldaan, opdat wij gemeenschap mogen sluiten, en de eere

¹ Amst. no. 7 IV 4.

² Thans no. 1212 onder de Oostersche hss. der Leidsche Hoogeschool. Thomas had geen afschrift gezonden, omdat hij niet begreep dat het om de collatie van den text te doen was. Blijkens het schrift en den inhoud behoorde bij den brief van Gabriel ook het historisch overzicht, dat insgelijks te Leiden, onder 1213—1214 bewaard wordt, en dat ik in tom. I der *Anecdota Syriaca* heb uitgegeven.

³ Regel 19 en vv.

⁴ D. i. verlos ons eerst van de Roomschen; daarna zullen wij gaarne met u studeren!

⁵ Het origineel heeft hier een schrijffout, die ik uit het verband corrigeer.

⁶ D. i. Mosul.

„Gods verhoogd worde in alle deelen der aarde, en wij den „Heer mogen dienen met éenen geest en éene ziel al onze „dagen. Ja Amen en Amen.” Gabriel onderteekent zich als „de „zwakke, geringe, ellendige, metropoliet der regtgeloovige „Syriërs.” Zijn zegel in lak noemt hem „Gabriel den zwakken.” Hij betitelt Schaaf op de vleierendste wijze, onder anderen als den grooten priester Raban Carolus. Immers wie zulke theologische brieven schreef, moest wel een geestelijke wezen!

Om welke reden Gabriel von den „grooten priester” geen antwoord ontving, zullen wij later vernemen (blz. 25 n.).

In hetzelfde jaar 1720 hield zich Thomas te Par'ur Patune op, en schreef van daar in September op nieuw aan zijn patriarch zoowel als aan den leidschen lector, die omstreeks dezen tijd den titel van buitengewoon hoogleeraar schijnt te hebben ontvangen. De brief aan Ignatius (van 25 Sept.) kwam door het een of andere ongeval in het archief der Propaganda te Rome teregt, en werd daaruit in het aangehaalde werk van Assemani uitgegeven. De andere (30 Sept.) bevindt zich onder n°. 7 I D te Amsterdam, terwijl ik niet kan nagaan of een duplicaat van den eersten van hier naar Antiochië is bevorderd. De text bij Assemani geeft weinig anders dan een herhaling van het schrijven van 1709; waarna hij dus vervolgt: „Ook heeft ons „doen weten Carolus een hollandsche oostersche leeraar, geëerd „en bekwaam en een uitstekend geleerde, die onze beminde en „zeer geliefde vriend is, die woont in het kasteel Amsterdam „(*Ammesardam*), het voornaamste in Holland (*Walandwaj*), dat „wij met elkander in éene gemeenschap mochten treden ¹. Om „deze reden hebben wij bericht geschreven naar Antiochië, opdat „gij door Gods genade hem als kerkgenoot moogt aannemen ². „Alsmede, dat gij in antwoord een zendbrief opstelt aan den „geëerden commandeur die woont in het kasteel Cochín, onder- „worpen aan den koning van geheel Indië, en een brief aan „ons; opdat hij ons verlosse van onze vijanden en de onge- „loovige koningen voor altijd. En dat gij met alle middelen „met grooten ijver solliciteert bij den zeer roemruchtigen koning „Compagnie der Hollanders (*Walandob*), die hoogst aanzienlijk „is onder de koningen ³. Deze koning houdt gericht met billijk-

¹ Assemani verwart hier *nepaq* met *nepaq*, en geeft een verkeerde vertaling, ook van het vervolg.

² In plaats van *tel'an* moet *tel'oun* worden gelezen.

³ Assemani maakt hiervan een „koning Comphocius, die de Hollanders zeer

„heid en regtvaardigheid, en wordt geëerd overeenkomstig zijn „grootheid. En bovendien, niet hij alleen, maar dat geheele „volk, en zij allen, eeren Antiochië en versmaden Rome. Zij „zijn lofwaardig, voorwaar.” De slotformules zijn voor ons van geen belang.

Tegen Schaaf beklagt zich de bisschop bitter over het uitblijven van antwoord op zijne vroegere smeekschriften, en beveelt het thans gezondene aan zijne zorgen aan. Ook voor den vrijen overtocht der syrische vaderen naar Indië zal hij wel willen zorg dragen. „O Carolus onze vriend! mocht gij dit alles „bekend maken aan den zeer hoog geëerden koning Compagnie, „die de rechtvaardigheid liefheeft en den leugen haat, en ver- „hoogd wordt overeenkomstig zijne grootheid, en recht doet „zonder aanzien des persoons, en het woord der waarheid „spreekt, en overdenkt bepalingen van goedertierenheid, en een „goed en rein werk verrigt, — om welke dingen allen God „hem gunst bewijze in al zijne daden, — welke koning heerscht „met een gouden kroon, en zee en berg bedwingt, en uitermate „aanzienlijk is onder de roemruchtige koningen; welke koning „zetelt in het kasteel van Holland (*Laindo* — Leyden?), dat „beroemd en vermaard is in de vier hoeken van deze wereld. „O Carolus mijn vriend, dat gij dit bekend maakt aan den „zeer aanzienlijken en geëerden koning, smeekt u onze nederige „bede; opdat hij aan den commandeur die zetelt in het kasteel „Cochin een brief zende; zoodat hij onder ons bestuur doe „terugkeeren het volk dat is afgeweken in zijne zeden door „het geweld der Portugezen (*Pertukoloje*) van de zeden der „syrische Christenen van Heer Thomas den zaligen apostel, en „dat wij gered worden uit de handen der ongeloovige koningen „die de afgoden aanbidden. En stelt ook voor ons een brief van „aanbeveling van uwentwege op, dat zij ons zullen helpen. Die „beide brieven mogen ontvangen al de commandeurs die heerschen „in het kasteel Cochin. O edelman onze vriend! om des leven- „den Gods wil bezorg voor ons deze geheele zaak die onze bede „van u vraagt, en stel ons tevreden. O Carolus onze beminde „vriend! en wij groeten den koning Compagnie (*Kumpashi*), „den zeer hoog geëerden en beroemden, en zijne bevelhebbers „en legerhoofden en oversten van duizend en van honderd, en „centurionen en commandanten van krijgslieden en krijgslieden

vereert.” T. w. in dezen en den brief van vijf dagen later heeft de Secretaris van Thomas een *sh* in plaats van de *nn* in *Kumpanni* geschreven.

„en al zijne edelen. Daarom bidden en smeeken wij Gods gunst
 „dat vrucht drage en zich vermeerdere het koningrijk van Com-
 „pagnie den zeer hoog geëerden en vermaarden, en voornamelijk
 „zijne familie en zijn geslacht en zijn stam. Ja Amen.”

Dat de bisschop zich over het uitblijven van brieven bezwaard maakte, was niet de schuld van zijn leidschen correspondent. Daar deze op de epistel van 1715 geen antwoord ontving, had hij viermalen, de laatste twee keeren door de hand van zijn oudsten zoon Johannes Henricus, kopij daarvan verzonden, waarvan men te Batavia alweder geen werk schijnt te hebben gemaakt. Althans slechts de twee laatste exemplaren bereikten in Jan. 1721 hunne bestemming. Daarentegen werden in 1720 aan Schaaf de twee brieven van Thomas van 1715 en 1717 ter hand gesteld. Hij haastte zich, de vertaling daarvan aan Bewindhebberen mede te deelen, en schreef den 12ⁿ December ¹ op nieuw aan den bisschop. De Heeren waren niet ongenegen om hulp te verleenen; doch eerst in de voorjaarsvergadering van 1721 zou daarover kunnen beslist worden. Toch had Schaaf alvast geschreven aan den gouv-gen. Swaardecroon. De geloofsbelijdenis van Thomas had zeer voldaan. Zijne brieven werden als een schat bewaard door zijn correspondent, den eenigen man hier te lande die ze kon lezen en vertalen. Nog eens wordt aangedrongen op een syrisch N. T., zoo mogelijk van een O. T. en de boeken der kerkvaders vergezeld. Voor de verdere correspondentie met den patriarch biedt Schaaf zijn hulp aan; hij weet nog altoos niet befer of die kerkvoogd woont te Antiochië. Aan het slot van den brief brengt hij de groeten der familie van der Duin; die vroegere commandeur had aan zijn bloedverwant Swaardecroon eveneens de belangen zijner vroegere bureu aanbevolen. Dan komt nog een vraag achterna: wie toch het evangelie naar Indië heeft gebracht.

In antwoord hierop kon Thomas reeds den 26 October 1721 uit Par'ur de goede ontvangst berichten. ² Hij verblijdt zich over de toegezegde hulp. Dan hij gelooft, dat een eenvoudige aanbeveling aan den commandeur niet baten zal, daar deze ambtenaar om de drie jaren vervangen wordt. Wat hij verlangt is, zelf een officieel stuk te ontvangen, in het Hollandsch en Syrisch op één blad papier, dat hij en zijne opvolgers telkens

¹ Amst. n°. 7 II K.

² Amst. n°. 7 I E.

aan den nieuwen commandeur kunnen vertoonen. Tevens zendt hij een brief voor Antiochië ¹, een N. T. met een exemplaar der Apostelen ², een memorie van Thomas ³ en de 16 propheten ⁴. Van zijnen kant wenscht Thomas de belijdenis der hollandsche kerk, en het verhaal der invoering van het Christendom hier te lande te onvangen, alsmede een lijst van de grooten van (koning) Compagnie. „Ook zou ik wenschen, dat „twee jongelieden uit ulieder geslacht, die zich op de studie toe- „leggen, tot mij gezonden worden; hetgeen door Gods genade „ons en ulieden tot voordeel zou strekken.“ Wat de aangeboden goedkoope boeken betreft, vraagt Thomas naar den prijs van de vijf boeken van Moses, „zonder uwe taal, die wij niet „verstaan“; immers het N. T. van Schaaf bevatte mede een latijnsche vertaling. Eindelijk geeft hij op, welke brieven bij hem zijn terechtgekomen, en sluit met groeten en zegenwenschen in zijn eigen breedvoerigen en alles behalve correcten stijl.

De bejaarde hoogleeraar ontving de brieven en stukken, doch liet ze onbeantwoord. Met het opzenden naar de Levant maakte men geen haast; bij nadere overweging vonden de heeren het mogelijk minder geraden, terwijl men den roomschen paus de inmenging in indische zaken misgunde, een antiocheenschen, van wien men niets wist, invloed te bezorgen op het gebied der Compagnie. Echter leeren wij uit het extract van een brief van den Gouv. Gener. van Nov. 1730 ⁵, dat er van 1721 tot '29 over de zaak uit Batavia naar Malabar geschreven is.

Met dat al bezitten wij nog drie brieven van bisschop Thomas, in het begin van 1728 tegelijk verzonden ⁶, waarin de oude klachten worden herhaald.

De eerste is een smeekschrift aan koning Compagnie in eigen persoon:

¹ Amst. no. 7 I G H; genoegzaam gelijkloidend met den text bij Assemani; het datum is 27 Oct. 1721, met deze bijvoeging aan het slot: „Ik heb het eene exemplaar in Oct. II. gezonden.“

² D. i. de Liturgiën die men aan de Apostelen toeschreef: zij staan achter het N. T. in een band met zilveren beslag, Amst. no. 8.

³ Magere martelaarsacten van St. Thomas den apostel. Amst. no. 7 I F.

⁴ Amst. no. 10. Baruch, Daniel met de geschiedenis van Bel en den Draak en de twaalf kleine propheten. Daarbij behoort zeker no. 9, de Psalmen met liederen uit Exodus, Deuteronomium en Jesajas.

⁵ HS. der Akad. van Wetenschappen.

⁶ Amst. no. 7 I I—L: I aan Schaaf, K aan koning Compagnie en L aan den Gouv. Gen.

„ JH ¹

„In den naam des Heeren, God den Sterken, Almachtigen;
 „den Aanvanger en Voleinder, zonder begin of einde,
 „die geen gelijken heeft noch evenbeeld. Ja Amen.

„Geven wij Hem dus

„eere

„door de prediking der apostelen ², die macht uit de hoogte hebben ontvangen: „„totdat ik over u de belofte mijns Vaders „„zend, blijft te Jerusalem, totdat gij zult bekleed zijn met „„kracht uit de hoogte.“„ ³ Ja Amen. — Aan den koning Compagnie (*Qumpanni*), den grooten, geëerden, beroemden en „vermaarden in de vier hoeken dezer wereld, hem die de heer „is die uitredt en recht en gerechtigheid kent. Hij die aan uwe „geëerde Grootheid schrijft is Morj Thomas de ellendige, bis- „schop der Syriërs, der Christenen van Indië voor wie gepredikt „heeft Morj Thomas de apostel. Ik die bijgenaamd ben Morj „Thomas, omdat ik den troon beklommen heb van Morj Thomas „den apostel; die genaamd ben Morj Thomas naar den naam „van dien apostel; die niet waardig ben te schrijven aan u die „de zon evenaart, omdat gij geen aanzien des persoons (kent), „maar rechtvaardigheid en billijkheid (alleen), — zend (dezen „brief), opdat gij kennis moogt dragen van mijne angstige bede. „O mijn heer! ik bid u; (indien gij om Godswil dit verzoek „wilt aannemen, dat ik aan u richt omdat wij met u Hollanders „(*Laindoje*) in gemeenschap staan, en omdat wij ons verre „houden van de Franken;) dat gij een brief moogt schrijven, „zoodat ons verlossen zullen al de geëerde commandeurs die „regeren in het kasteel van Cochin (*Kukshi*). Dat is, dat ver- „wijderd worden van de Christenen, mijn geslacht, de paters „(? *Patirimar*) Sampauliten ⁴ en Carmeliten, en ook uit het land „van den koning van Cochin. En zoodat zij mij verlossen, „wanneer die koning mij mishandelt. Indien gij mij deze weldaad „bewijst, dan worde geschreven in uwe hollandsche en onze „syrische taal op één papier, opdat ik het vertoone aan de „geëerde commandeurs die telkens regeren in het kasteel Cochin, „en zij mij bijstaan tot aan de grens van het land. O mijn

¹ De eerste letters van den heiligen godsnaam in het O. T., waarmede alle brieven beginnen.

² D. i. misschien, door een prediking als die der apostelen, zuiver in de leer.

³ Luc. Ev. 24 : 49.

⁴ D. i. Jesuiten, gelijk mij door een lid der orde bevestigd werd.

„heer! dat gij mij deze weldaad bewijst, bezweer ik u voor-
 „waar bij den levenden God. Ja Amen. Ten tijde wanneer er
 „opstandelingen, vijanden, naar het kasteel Cochin komen, zullen
 „wij u helpen met ons volk; buiten de ongeloovige koningen
 „van Indië om, want zij wonen in hun land en leven van
 „hunnen leeftocht. Ja Amen. Dat Hij vruchtbaar make en met
 „toevoeging ¹ vermeerdere uw koninkrijk en uw geslacht, bidden
 „wij van God den Schepper. Tot roem van God laat ons allen
 „te zamen werken in gemeenschap vol liefde en eendracht; dat
 „wij om overvloedige zegeningen U verhoogen, Heer God. Ja
 „Amen. — O mijn heer Carolus, uitmuntende leeraar! doe
 „voor den koning Compagnie onzen geëerden grooten heer mijne
 „geheele bede hooren, lees dezen brief in zijn geheel; onderzoek
 „hem ² terwijl gij dezen brief leest, of gij daarin foutive
 „woorden en letters vindt. De Heer God schenke u daarvoor
 „de belooning! — Geschreven uit de gemeente Kadnad van
 „Mortj ³ Maria de Heilige Maagd, op het feest der Verschijning
 „onzes Heeren, den zesden dag van den laatsten Konun
 „(6 Januarij), op Zaturdag, het jaar onzes Heeren 1728.

„JH

„De poort van geheel Indië.”

Deze laatste uitdrukking, die in Thomas' brieven de plaats eener handteekening bekleedt, schijnt te beteekenen de poort waardoor het evangelie in Indië is binnengedrongen, dus de plaats waar het Christendom het eerst verkondigd is ⁴. Behalve deze woorden vinden wij op andere brieven nog den afdruk in inkt van een zegel. Dit is blijkbaar door een werkman gesneden, die de syrische letters niet kende, en daarom niet recht duidelijk; toch meen ik in het randschrift te kunnen lezen: „Thomas bisschop van die van Angamale”; waar wij weten dat nog in de 16e eeuw het opperhoofd der Syrische Christenen gevestigd was. In het midden staat een grieksch kruis met gebloemde punten (*croix fleurée*) en daaronder een paar gekruiste

¹ *Tawsopto* in plaats van *tawshopto* te lezen.

² In plaats van *nushqoto* (kusjes), die hier niet te pas komen, zou ik *neqashtoh* willen lezen. Dat de secretaris slordig was, heeft koning Comphocius ons reeds geleerd.

³ Het vrouwelijke van Morj, = Madonna.

⁴ Dat de bisschop zich den titel, die Christus Jo. Ev. 10 : 7 zichzelven geeft, zou aanmatigen, is hoogst onwaarschijnlijk.

voorwerpen, die herdersstaven of palmtakken schijnen te verbeelden.

Met hetzelfde doel als aan den hollandschen koning zijner verbeelding, schrijft Thomas (altijd na een theologische inleiding) „aan den grooten, geëerden, vermaarden Generaal die in het „kasteel van Batavia (*Betawi*) zetelt; hem die de heer is die uitredt „en recht en gerechtigheid kent,“ met de verdere ons bekende formules. „O mijn heer!“ dus gaat hij voort, „ik bid u, dat gij een „brief schrijft naar het kasteel Cochin, dien de geëerde commandeurs „moeten zien, opdat zij mij verlossen van al mijne hulpbehoevendheid en benaauwdheid. Hetgeen ik thans verzoek, is dat verwijderd „worden de paters Sampauliten en Carmeliten die de Franken „aanhangen, van de woning van mijn geslacht in het land van „den koning van Cochin, en dat zij (de commandeurs) mij „verlossen wanneer die koning mij mishandelt, alleen op grond „van hetgeen daarin te lezen staat. En ook voor mij eenen brief. „Ter verheerlijking Gods moogt gij mij die gunst verleenen, „omdat wij bondgenooten zijn, en u Hollanders aanhangen — „Ja Amen — tot aan het kasteel van *Shirwai*, van het kasteel „van *Cullam* af, en ons geslacht uit Christenen bestaat. Zij „die de Franken aanhangen zijn afgescheiden van dit volk dat „ons aanhangt. De Sampauliten en Carmeliten die aanhangers „zijn van de ongeloovigen aan de zeekust, moeten niet onder „ons geslacht reizen.“ Het vervolg is bijna woordelijk hetzelfde dat wij ook in den vorigen brief hebben gelezen.

Indien mijne vertalingen zich houderig en onhandig voordoen, dan is het mij gelukt, den indruk weer te geven dien het origineel, bij ieder die goeden syrischen stijl gezien heeft, achterlaat; zoover dat mogelijk is zonder ook nog de grove taalfouten en het wonderlijk gebruik van woorden na te bootsen. De schrijver dacht in het Malayalim; Schaaf, die in het Duitsch-hollandsch dacht, is vaster in de grammatica, doch heeft daarom nog geene meesterstukken geleverd.

Aan hem was de derde brief gericht. Daarin lezen wij op nieuw een klacht over het verwaarlozen der correspondentie, herhaling van het aanzoek van 1721, en eindelijk eenige regels omtrent een zaak die, op zichzelf zonder beteekenis, een niet onaardige bijdrage levert tot de karakteristiek dier tijden en personen.

In 1727, schrijft Thomas, heeft hij een boek ontvangen, benevens een brief in twee exemplaren, waarvan het eene in het

Syrisch, het andere in een voor hem onverstaanbare taal (echter niet Tamil), door tien personen onderteeekend. Hij verlangt te weten, waartoe dat tweede exemplaar zou moeten dienen, daar de zijnen de taal van onze (europesche) landen niet verstaan.

De bedoelde stukken zijn thans insgelijks te Amsterdam aanwezig ¹; de onverstaanbare taal was Latijn, en de tien onderteekenaars . . . vier zendelingen, wier voornamen men afzonderlijk had geteld ². Wat zij schrijven is eenvoudig dit (Trankebar op de kust van Coromandel, 1725). Zij hebben den brief aan Schaaf (van 1721) gelezen, dien hij met het door Thomas gezonden N. T. als parelen bewaart. Hun geloof is hetzelfde als dat van Schaaf. Hunne geestelijke vaders hebben hun last gegeven om met de malabaarsche Christenen vriendschap te sluiten. Het nevensgaande boek is het N. T. in het Tamil, door hen gedrukt, terwijl zij het O. T. in dezelfde taal voor de helft gereed hebben. Zij verzoeken om antwoord door bemiddeling van den commandeur van Cochin en dien van Nagapattnam, Theodoricus van Cloon.

Zietdaar de geheel onschuldige regelen, die twee jaren noodig hadden om van Trankebar naar Kadnad te reizen, en nog twee jaren later, in October 1729, terecht kwamen bij den jongen Schaaf, weinige dagen vóór het overlijden van den vader. Op Malabar was de Tamil-bijbel onbruikbaar. Het geheele verkeer met de Denen (gedeeltelijk Duitschers van het zendelingsinstituut te Halle) zou zich op den duur tot eenige beleefdheden hebben bepaald; want politiek gevaarlijk waren zij volstrekt niet, gelijk hunne correspondenten, de beide predikanten te Cochin, konden getuigen. Doch zij waren Lutheranen en onderdanen eener vreemde mogendheid! Genoeg voor Johannes Henricus Schaaf om te antwoorden ³: „Mijn heer Thomas, „mijn geliefde en getrouwe vriend, aangaande deeze tien maak ik u bekend, dat gij ende u volk u lieden wel ter deeg wagten „moogt voor die tien, dewelke aan u geschreven hebben, ende „u een boek toegezonden hebben, ende dat gij met haar geen

¹ No. 7 II L M.

² Dezelfde fout, van een Europeaan naauwelijks te gelooven, wordt door den jongen Schaaf begaan (Hs. der Akad. van Wet. Ve brief p. 3): „De „Kooning van Deenemarken,“ schrijft hij aan den toenmaligen Gouv. Gen., „heeft tien Missionarissen, genaamt Nicolaas, Dal, Martinus, Bosse, Christianus, Fredericus, Pressier, Christophorus, Theodosius, Walther op Tranquebar gezonden.“

³ Hs. der Akad. v. Wetensch. blz. 29 vv.

„gemeenschap hebben moogt, nog haar iets antwoorden moogt, omdat zij mijne vijanden zijn, en omdat zij geen deel hebben aan ons volk, ook hebben de Grootē van de Heerlijke Compagnie geen gemeenschap met haar. Uwe drie laatste brieven hebben zij agterhaalt ende gekreegen door loose streken en bedrog; want zij hebben dezelve ¹ bekoomen van den voortreffelijken Commandeur van Cochin den Heer Jb. de Jong, onder dat voorwendzel, omdat die voortreffelijke Commandeur verstaat de Syrische Taal niet, als of uwe brieven van u geschreeven ende gezonden waaren aan haar, ende zij hebben de zeegels uwer brieven opgebrooken, ende zij hebben dezelve in haar plaatsje, dat Tranquebar genoemd werd, lange tijd opgehouden, ende zij hebben uwe brieven vermorst, ende met gaaten gesleeten, en hebben dezelve zoodaanig toegestelt, zoodat zij niet bequaam zijn om voor zoodaanige Grooten als de Grooten der Compagnie zijn en de Generaal is op te wijzen ². Deese tien trouwlooze en onopregte menschen, hebben niet alleen deese uwe brieven zoo langen tijd onder zig geslaagen ³, het welk tot groot naadeel van u ende u volk is, ende uwe zaak veragtert heeft, om ter regter tijd uwe verzoeken bekend te maaken en uyt te voeren. Maar zij hebben ook daarenbooven Uwe drie brieven, dewelke van Uwe grootheyd aan mij geschreeven ende gezonden zijn, en dewelke mij alleen toevertrouwt zijn, die hebben zij met veele fouten van onkundigheden zeer onvolkoomen vertaalt, en naaderhand hebben zij uwe drie brieven naa een plaats meer dan hondert uren ver van mij af gezonden, ende van daar zijn deese uwe brieven naa een andere van mij ver afgeleegene plaats gezonden, en toen zijn zij eyndelijk door een goed Heer daar van daan aan mij gezonden, zoodat ik dezelve niet eerder bekoomen heb als voor agt daagen.“ En verderop ⁴: „Nu moet gij weeten, mijn Heer groote Thomas mijn vriend, dat als er twee van deese tien menschen voor vier of vijf jaaren door onze landen naa Tranquebar gerijst zijn geweest ⁵, toen hebben zij zig een wijg tijds in onze plaats opgehouden, en hebben uwen eersten brief dien gij aan den zeer loffelijken en voortreffelijken

¹ Germanisme van de duisburgsche familie.

² Anzuweisen. De brieven zien er zoo erg niet uit als Sch. het voorstelt,

³ Unterschlagen.

⁴ Blz. 34. Duitsche hulpwerkwoorden,

„Patriarch van Antiochiën geschreeven hebt, gezien gehadt ¹,
 „als meede mijn eerste brief ², dewelke geschreeven is aan
 „uwe grootheyd, door deeze geleegentheyd hebben deeze tien
 „de stoutheyd gebruykt aan Uwe grootheyd te schrijven, en
 „zij hebben verschijde brokken of lappen uyt uwe en mijne
 „boovengemelde brieven uytgetrokken ende genoomen &c., en
 „op deeze manniër hebben deeze tien de woorden en zaaken
 „bijeën gekrabbelt, om dien brief, dewelke zij aan Uwe groot-
 „heid gezonden hebben, te schrijven, omdat deeze tien uyt
 „haar zelve niet bequaam zijn om een Syrische brief zonder
 „fouten te schrijven ³. Deeze brief dan hebben zij gemaakt
 „ende gezonden om uwe grootheyd te mislijden, en om naa te
 „vorschen en uyt te speuren ⁴ de geheyme zaaken onzer brieven,
 „zoodat zij met deese daad niets goeds in de zin gehad ⁵ heb-
 „ben.. het Boek, dat zij uwe gezonden hebben, ken ik niet..
 „Verder zoo raade ik u trouwhertiglijk met opregte trouwhertig-
 „heyd, dat gij niemand niet, wie aan U ofte uw volk schrijft,
 „betrouwt ofte geloov geeft, want zij kunnen nog uw nog uw
 „volk voordeel doen, maar wel schaade toebrengen „ enz.

De nadere verklaring van deze zee van woorden staat in een brief van denzelfden aan den Gouv. Gen. van 12 Maart 1732 ⁶.
 „Deeze Walther heeft mijne correspondentie arglistig onder-
 „kroopen, ende deeze mijne boovengemelde Brieven van den
 „Edelen Heer Commandeur van Cochīn, die het syrisch Adres
 „niet verstond, weeten te bekomen: zoodraa nu deeze boven-
 „genoemde Walther deeze onze verzeegelde brieven heeft ont-
 „fangen, heeft hij, schoon dat hij de syrische Adres leezen
 „en verstaan konde, en zien konde, dat het Brieven aan mijnen
 „Vaader Z. G. geadresseert, waaren, evenwel de onbeschaamt-
 „heyd gehad, derzelviger zeegels op te breeken, ende heeft de
 „opschriift ⁷ ende Brieven, die daar in laagen (dewijl nog hij,
 „nog de zijne schier geen Syrisch verstaan) of hij alleen, of
 „met hulp van andere kreupel vertaalt, en dat hij niet ver-

¹ Duitsche hulpwerkwoorden.

² De brief is op naam van den ouden Schaaf geschreven.

³ Zoo heel slecht is die van Walther toch niet. Thomas maakt veel grooter fouten.

⁴ Auszuspiiren.

⁵ Nichts Gutes im Sinne gehabt. De man verbeeldde zich toch niet, dat de Lutheranen de inlandsche kerk aan de Roomschen of Heidenen zouden verraden!

⁶ Hetzelfde HS. der Akad. van Wetensch. brief n^o. V.

⁷ Die Aufschrift.

„taalen heeft gekunnen, daar voor gezet, dat verstaa ik niet,
 „en naadat hij deeze Brieven lange tijd, gelijk de datum zulks
 „uytwijst, onder zig geslagen, vermorst, en met gaaten ver-
 „sleeten heeft. zoo heeft hij dezelve Brieven onverzeegelt met
 „een Deensch Oost Indisch schip naa Deenemarken gezonden,
 „ende van daar naa Halle een Academie van den Koning van
 „Pruyssen aan een Professor, dien hij verzogt heeft, dat die
 „Heer zijne foutige vertaalingen mogt verbeeteren; daar onze
 „Brieven weederom eenige weeken hebben moeten vertoeven,
 „en daarop heeft die Professor dezelve aan mijn Vaader Z. G.
 „gezonden, ende op die mannier zijn dezelve naa lang
 „zwerven, naa dat haaren inhoud eerst Oost en West bekend
 „gemaakt was, eyndelijk onverzeegelt in onze handen geraakt.
 „Kan die voornoemde Walther met deeze mijne Brieven zoo
 „omspringen, zoo kan hij ook al zoowel met andere zaaken
 „omspringen. Bij deeze Brieven had ook die Heer Professor
 „van Halle gevoegt en ons toegezonden twee brieven van U
 „Hoog Edelheys Nederlandsche Predikanten te Cochim de
 „Eerw. Heeren Visscher en Nicolai (met dewelke de meermaal-
 „genoemde Walther brief wisseling houd) aan deezee Walther
 „geschreeven, dewelke hij dien Heer Professor hadde toege-
 „zonden, met verzoek, dat die Professor die Brieven naa
 „Breemen mogt zenden, om dezelve in Fasciculis Bremensibus
 „te insereeren; in deeze Brieven werd het land en de Religie
 „van die Syrische Christenen, zoo goed als die Eerw. Heeren
 „het weten, beschreeven, als meede het getal der Christenen,
 „die de Hoog Edele roemrugtige Compagnie in Compagnies
 „gebied heeft, ook een Lijst der Eerwaarde Heeren Predikanten
 „van de Hoog loffelijke Compagnie.“ Ook op 30 Sept. 1733
 komt hij nog bij den volgenden Gouv. Gen. op de zaak terug ¹,
 en zegt onder anderen: „Die Portugiesche en onleesbare Neder-
 „duytsche Addressen, die onder de Syrische Opschriift en agter
 „op 't couvert er bij geschreeven zijn, waar er die, en of ze
 „er te Tranquebar, of te Cochim, en van wie ze er bij opge-
 „schreeven zijn? weet ik tot nog toe niet. Dit weet ik, dat
 „zijn crediet van Heydenen tot het Christendom te bekeeren bij
 „gemoedelijke menschen, die dit gehoort hebben, zeer gevallen
 „is; want die een ander bekeeren zal, moet zorg draagen, dat
 „hij zelfs niet berispelijk zij. Turpe est Doctori, quum culpa

¹ Hetzelfde HS. achterin blz. 76 vv.

„redarguit ipsum..... als Walther uit Duÿtschland oover
 „Holland en Engelland naa Tranquebaar rijdsde, toen is hij bij
 „mijn Vaader Z. G. te Lijden op een sinistersche wijze ge-
 „koomen, en heeft zig bij mijn Vaader Z. G. zoeken te insi-
 „nueeren, ende onze Syrische Correspondentie zoeken uyt te
 „vorschen, en konde hij in die tijd in ons huys zijnde, nog
 „geen Syrische brief leezen, zoo zelfs, dat als Walther van
 „Lijden naa Engelland vertrokken was, zoo heeft hij nog uyt
 „Engelland aan mijn Vaader een brief geschreeven, waar in
 „hij omstandig verzogt, dat mijn Vaader hem dog geliefde een
 „Syrisch Alphabeth te zenden ¹. hier uyt kan U HoogEdelheyd
 „gemakkelijk begrijpen, en hoeveel kennisse hij moet hebben,
 „en hoe dat hij, al eer hij in Indien was, het onderkruppen
 „onzer correspondentie in zijn schilt gevoert heeft.”

Tot mijn leedwezen ben ik niet in staat te verklaren, wat
 de duitsche zendelingen in de deensche kolonie op deze be-
 schuldiging van het openbreken van brieven zouden geantwoord
 hebben. Die portugesehe opschriften zouden doen vermoeden,
 dat wij hier den geloofsijver van de „Sampauliten en Carmeliten”
 moeten beschuldigen, die reeds een vroegeren brief naar Rome
 hadden opgezonden, en uit wier handen de laatste drie naar
 Trankebar kunnen zijn geraakt. In den catalogus onzer Stads-
 bibliotheek (1858) staan nog drie latijnsche missiven vermeld:
b. van Walther aan C. Schaaf 1726, *c.* van Jacobus op den
 Akker en Jacobus Canter, predikanten te Batavia, aan Walther
c. s.; *d.* van J. H. Michaelis, hoogleeraar te Halle, aan C.
 Schaaf 1729. Alle drie, met nog twee andere, uitmakende den
 bundel IV volgens dien catalogus, zijn thans niet meer aan-
 wezig; doch in *b* en *c* moet wel de eene of andere opheldering
 te vinden zijn geweest. De zendelingen van Trankebar staan
 overigens in de geschiedenis zeer gunstig bekend: en Dr. Germann
 schrijft mij (5 Aug. 71): „Was die Trankebarschen Missionare
 „betrifft, so hat Schaaf jun. nur Gespenster geschaut. In den
 „alten Ostindischen Missionsnachrichten sind die Mittheilungen
 „über die Thomaschristen äusserst harmlos.”

Hiermede nam de briefwisseling tusschen bisschop Thomas
 en den ouden professor een einde. Volgens de nasporingen van

¹ Onder een alphabet verstond men in dien tijd ook een spraakkunst voor eerst-
 beginnenden. De syrische brief van Walther is overigens nog zoo kwaad niet.

Dr. Germann is de eerste niet later dan in Junij 1728, dus nog geen half jaar na zijn laatste schrijven, overleden. Weinige dagen na de aankomst van dat schrijven, den 4den November 1729, volgde hem de ander in het graf.

De zoon en vroegere assistent van dezen, Johannes Henricus Schaaf, onkundig van den dood des bisschops, was niet voornemens, de aangeknoopte betrekkingen af te breken. Niettegenstaande diens ontaalkundig geschrift, droomde hij nog altijd van een geleerde geestelijkheid, en dacht die rijke mijn van oostersche wetenschap voortaan met verdubbelde kracht te gaan ontginnen. In Januarij 1730 stelde hij twee lange brieven op, die hij met 1 en 2 November (voor zijns vaders dood) antedateerde. In den eersten voerde de vader het woord, om zijn zoon aan Thomas aan te bevelen. De drie brieven van 1728 waren, na lang oponthoud door de schuld der booze tien zendelingen, in Oct. 11. ontvangen, vertaald en aan de Heeren medegedeeld, met een verslag van de grieven der malabaarsche Syriërs. De Gouv. Gen. Swaardekroon had reeds voor eenige jaren beloofd, de zaak te behartigen; thans had Schaaf weer geschreven aan diens opvolger den heer de Haan. De eerstvolgende vergadering van de Grooten der Compagnie zou alles wel in orde brengen. Ten slotte volgde een ernstige waarschuwing om zich met niemand in te laten dan met Schaaf zelven of zijn zoon.

Eenmaal door zijn vader voorgesteld, komt nu de zoon met zijne aanvragen voor den dag. Hij vermaant de Syriërs tot eendracht in hun eigen belang ¹, om de Franken te kunnen

¹ Dat hij daarbij het oog heeft op de verdeeldheid tusschen Thomas en Gabriel, bewijst zijn brief van 28 Oct. 1731 aan den Gouv. Gen: „Ik heb ook „onder anderen in mijn voorgaande schrijven den Bisschop Maha Thomas, ende „zijn volk de eenigheyd aangeraaden, en zijn Ed. aangewezen, hoe zeer „schaadelijk voor hem ende zijn volk de oneenigheyd is, en heb ik deeze zaak „nu wederom in dit mijn schrijven op nieuws bij den Bisschop Maha Thoma „aangedrongen. Wat aangaat de Leerstukken deezer bijder Hoofden, zulks heb „ik reeds nyt haare schriften van bijden zijden, aan mijnen lieven Vaader Z. G. „en mij geschreeven, genoegzaam gezien en bevonden, dat de Bisschop Maha „Thomas veel zuiverder is in zijne Leere aangaande de Godheyd Christi, ende „met ons daar in ten volle oovereenkomt (?)... Ook heb ik den Hoofden van „deeze Syrische Christenen in myne Brieven sterk ingeboezemt, dat zij niemand „anders als onze roemrugtige hooglofelijke Compagnie moeten aanhangen“.... De oude Schaaf heeft dus aan Gabriel stellig niet geschreven, en van zijn zoon blijkt het evenmin, in weerwil van de uitdrukking van zooveen. *Maha* staat nergens in de syrische stukken; het zal de titel *Morj* zijn, in de nestoriaansche uitspraak *Mar*, en daaruit in indischen of portugesehen mond, misschien onder den invloed van het sanskrit *maha* (groot), verwrongen.

weerstaan. Hoe en wanneer, vraagt hij daarop, zijn de Portugezen in het land gekomen? De exemplaren der vijf boeken van Moses, waarnaar Thomas in 1721 gevraagd had, zijn niet voorhanden, maar kunnen gedrukt worden. Een N. T. in het Syrisch zonder vertaling, kan in 500 exemplaren geleverd worden voor 4000 ducats; een O. T. voor den dubbelen prijs. Voorts verlangt hij te ontvangen een volledige statistieke beschrijving der malabaarsche kerk; vertalingen der malabaarsche literatuur, bovenal de geschiedenis van den apostel Thomas; beschrijving der eeredienst, zooals die sedert de apostelen bestaan heeft; eindelijk (want hij hield zich met medische studiën bezig) een lijst van plantennamen met vermelding van het geneeskundig gebruik. Hij biedt aan te drukken alwat men verkiest; natuurlijk altijd op voorwaarde van ducats, waarvan een behoorlijk aantal in de kas van onzen briefschrijver zou zijn achtergebleven.

Een postscriptum vermeldt, dat de Gouv. Gen. de Haan overleden, en Mr. Diderik van Durven in zijn plaats benoemd is, aan wien tegelijk met dezen brief een aanbeveling zal worden verzonden. Den 2den April vertrok de bezending door bemiddeling van den Bewindhebber Mr. Nicolaas Boogaart Heere van Beloys, Raad en Oud Burgemeester der stad Delft. Reeds in November antwoordde de Gouverneur-Generaal het volgende, dat wij uit het Syrisch en Latijn van Schaaf moeten terug vertalen:

„Op hetzelfde oogenblik, toen uit deze haven het laatste schip
 „naar Cochin werd afgezonden, werd mij uw brief, Zeer Geleerde
 „Heer! overhandigd, waarbij zich een brievebus bevond, ge-
 „adresseerd aan den Gouverneur van Malabar; om welke bus
 „alleen ik dadelijk besloot en last gaf, dat expresselijk een
 „schip zou worden uitgerust en gezonden, ten einde die brieve-
 „bus ter behoorlijker plaatse en bestemming op de beste wijze
 „zou bezorgd worden; met mondeling bevel daarenboven, dat
 „de schipper met de noodige zorg zou behartigen, en niet ver-
 „geten, zoodra hij op Malabar aankwam, dezelve aan den tegen-
 „woordigen Gouverneur Jacobus de Jong te overhandigen. Met
 „mondeling bevel, zeg ik, omdat er geen tijd over was om een
 „recommandatiebrief te schrijven en daarbij te voegen. Want
 „bij de aankomst der vijf schepen van Paschen, door het bijeen-
 „roepen der vergadering van den Raad om de brieven der
 „H. E. A. Heeren Zeventien te openen, ontbrak mij de tijd

„om uwen brief, Zeer Geleerde Heer, te lezen, en hetgeen gij
 „daarin verzoekt, zorgvuldig ten uitvoer te leggen. Ik heb dat
 „dus moeten uitstellen tot nu, wanneer ik mij gereed maak om
 „de brieven mijner goede vrienden in Holland te beantwoorden....
 „Het zou mij hoogst aangenaam zijn, indien die onderdrukte
 „mensen geheel bevrijd bleven van het geweld dat zij van de
 „Portugezen hebben te verduren. Daarover heb ik meermalen,
 „van het jaar 1721 tot 1729, in de brieven naar Malabar
 „met groote droefheid en meewarigheid“.... (gelezen? het stuk
 breekt plotseling af).

Met dat al gaven zich de nederlandsche autoriteiten weinig moeite om het verkeer tusschen de syrische Christenen en hun correspondent te bevorderen. Ten minste nog eenige keeren schrijft Schaaf naar Indië, in de meening dat hij nog steeds met denzelfden bisschop te doen heeft. Van 15 Sept. 1731 bezitten wij nog een zeer uitgebreid schrijven, weinig anders dan een uitvoeriger redactie van de toezeggingen en verzoeken van den vorigen keer, en waarin hij den bisschop om nagenoeg een volledige syrische bibliotheek lastig valt. Dat daarvoor insgelijks ducats zullen betaald worden, lezen wij niet. Dit is het tweede geschrift, dat aan den Gouv. Gen. van Durven ter bestelling zou gezonden worden; doch na diens ontslag werd het vertraagd tot 12 Maart 1732, van welk datum wij een paar verdere bladzijden aan Thomas bezitten. „Ik maake Uwe Grootheyd bekend,“ is de aanhef, „dat de HoogEdele zeer goede Grooten der Compagnie aan de voortreffelijke Commandeurs geordonneert hebben, dat zij U Lieder klagten en smekingten moeten hooren. Schrijft mij aanstonds omstandig, met wat voor hulpe gij lieden geholpen zijt geworden, en wanneer gij lieden dezelve gekreegen hebt. Ook maake ik bekend, dat de HoogEdele voortreffelijke Heer Generaal Didericus Durven weeder in onze Landen zal koomen, omdat de HoogEdele voortreffelijke Grooten der Compagnie verkooren en aangesteld hebben eenen anderen HoogEdelen voortreffelijken Heer, die ook goed is, dewelke genoemd werd de Heer Generaal Didericus van Kloon.“ Naast den eersten zin staat aan den rand: „Dit heeft mij in 't begin van 't jaar 1731 de Hr. Advocaat Welterveen verhaalt, als dat hij uyt ordere van de Compagnie zelfs naa Indien geschreeven heeft.“

Op 15 Sept. 1733, zijn 32sten verjaardag, haalt Schaaf tegenover Thomas nog eens op wat hij ten bate der malabaarsche

kerk gedaan heeft, en vervolgt: „Nu heb ik van dit Jaar „in de maand Augustus twee brieven van deesen Luyster-
 „ryken ende zeer Goeden Heer Generaal ter ¹ antwoord be-
 „koomen. in dewelke Zyn HoogEdelhejd aan my met groote en
 „oovervloeyende Liefde schryvt ende beloovt, dat Zyn HoogEd.
 „alle vlyt en moeyte zal aanwenden, om u lieden door de han-
 „den van de voortreffelijke Commandeurs te redden. „Nog eens
 dringt hij aan op bescheid; en nu eindelijk vier jaren achter-
 aan komt het doodsbericht van den vader: „Met groote Droef-
 „heid myns herten maak ik aan Uwe Groothejd ook bekend,
 „dat myn Geliefde Vaader Carolus Schaaf uwen getrouwen
 „Vriend en Broeder schielijk aan een beroerte of slag ² oover-
 „leeden is. en dat hy nagelaaten heeft mijne moeder als Weeduwe
 „en twee Zoonen ende twee Dogteren: te weeten mij Johannes
 „Henricus Schaaf nu op deezen dag twee en dertig jaaren oud,
 „ende myn Broeder Antonius Wilhelmus Schaaf Doctor in de
 „Medicynen, ende myn Zusters Anna Elisabeth. Schaaf en Anna
 „Corona Schaaf.“ Wie onder de Thomaschristenen zich voor de
 leydscbe jonge dames interesseren kon, valt moeilijk te zeggen,
 doch haar broeder is zeker een huiselijk man geweest. En
 immers nog heden vinden nietsbeduidende geslachten wel hunne
 genealogen.

In den brief aan den Gouv. Gen., met dezelfde gelegenheid
 verzonden (30 Sept. 1733) komen de opengebroken brieven nog
 eens ter sprake. Schaaf ziet in het gedrag van Walther den
 toeleg, om zijn vader van diens welverdienden roem te beroo-
 ven, en beveelt den landvoogd nogmaals de zorg van zijne
 correspondentie aan.

De laatste vruchteloze bezending was die van October 1735.
 Zij bevatte twee brieven, een waarvan (14 Oct.) aan bisschop
 Thomas was gericht, en enkel in het Syrisch is bewaard gebleven.
 Schaaf somt daarin nog eens de laatst ontvangen en verzonden brie-
 ven op. Thans heeft hij het bericht van het overlijden van den Gouv.
 Gen. van Kloon ontvangen; zoodat hij dadelijk bij diens opvolger
 „Petrash „ (Abr. Patras) nieuwe stappen heeft gedaan. Voorts
 waarschuwt hij voor de vreeselijke tien op Trankebar, wijst terug
 op zijne vroegere verzoeken, en dringt op antwoord aan, daar
 hij sinds 1728 (1729) niets verder in handen heeft gekregen.

¹ Zur Antwort.

² Schlag.

De andere brief (30 Oct.) is een brief van rouwbeklag in den stijl van dien tijd aan Mevrouw van Kloon, in antwoord op het doodsbericht van den 20 Maart te voren. Onder een vloed van beleefdheden komt hier het verzoek voor, dat uit den boedel zullen worden opgespoord alle papieren van den syrischen Bisschop, „brieven ofte narigten van den boovenge-
 „melden Walther aangaande myne Syrische Correspondentie en
 „opgebrookene brieven,“ benevens het oude adres, dat als corpus delicti door Schaaf aan den Landvoogd was opgezonden.

Na dus zes jaren lang zonder gevolg de briefwisseling te hebben beproefd, gaf J. H. Schaaf de zaak op. Twaalf jaren later vinden wij hem als praktiserend geneesheer te Amsterdam gevestigd ¹, hoewel hij het niet versmaadde, van tijd tot tijd in een syrisch gelegenheidsvers zijn taalkennis ten toon te spreiden, die ons trouwens ook hier geen bewondering afdwingt. Uit een van die verzen leeren wij, dat hij eens een beroep naar de hoogeschool te Franeker geweigerd heeft. Na zijn dood raakten de stukken uit elkaar. Die tot 1728 behoorden in 1779 tot de nalatenschap van den reeds genoemden Antonius Wilhelmus, eveneens Med. Dr. te Amsterdam, doch reeds tusschen 1729 en 1733 te Duisburg gepromoveerd; en worden sedert op onze Stadsbibliotheek onder n° 7 HS. gevonden. Prof. D. A. Walraven schreef daarvan in der haast een inventaris, die in 1858 onverbeterd in den tegenwoordigen catalogus is afgedrukt. Eerst in 1871 zijn de papieren behoorlijk gerangschikt en gemerkt, en de noodige verbeteringen in den dienstcatalogus van den custos aange teekend. — De bijlagen bij den brief van Gabriel zijn (zeker reeds door den ouden Schaaf) in de boekerij der Leidsche Hoogeschool neergelegd, en onder de hierboven opgegeven nummers te vinden ². — De minuten van Schaaf jr. zijn later uit de bibliotheken van Everardus Scheidius en Hidde Heremiet aangekocht door Walraven's opvolger Willmet, en met diens handschriften in het bezit van het Kon. Ned. Instituut overgegaan. Door de erfgenamen dier instelling, de Kon. Akad. van Wetenschappen, is de geheele Oostersche collectie in bruik-

¹ Zie Weijers bij P. de Jong, Catal. Codd. Orient. Bibl. Acad. Reg. Scient., L. B. 1862, p. 17.

² Zie mijn verslag daarvan in het eerlang verschijnende V^e deel van den Catalogus der Oostersche HSS.

leen afgestaan aan de Leidsche bibliotheek; aan welke voordeelige beschikking men den boven aangehaalden catalogus van mijn vriend de Jong, en ook de volledigheid van het tegenwoordige overzicht te danken heeft.

Wat de Thomaschristenen betreft, kan ik op het spoedig te verwachten werk van Dr. Germann niet vooruitloopen. Doch mogen wij Swanston gelooven, dan kwamen in 1750 de lang verwachte jakobitische geestelijken naar Travancore, en duurde het tot 1757 voordat zekere Cyrillus tot bisschop werd gewijd. Dan in den tusschentijd was de jakobitische kerk op Malabar aan de voogdij van buitenlandsche prelaten ontwend, en weigerden de opvolgers (familieleden en naamgenooten) van onzen Thomas, zich verder aan hun gezag te onderwerpen. Na vele jaren van kerkelijken twist werd eindelijk door het Engelsche bestuur verricht, wat onze landgenooten reeds een eeuw te voren had kunnen doen. De resident van Travancore verzekerde zich van de hulp, van de inlandsche vorstin zoowel als van den geestelijke die onder de zijnen het hoogste aanzien genoot, en stichtte in 1815 het college te Cottayam. Daar wordt, onder het oppergezag van den inlandschen metropoliet en voortdurende samenwerking met zijne geestelijkheid, door anglikaansche zendelingen werk gemaakt van een onderwijs op europeschen voet, van boekdrukkerij en kerkenbouw, en zijn er maatregelen genomen die de onzalige twisten van vroegeren tijd onmogelijk maakten. Al wat van verscheidene kanten tegen Joden- en Heidenbekeering wordt ingebracht, is hier niet van toepassing. Een aloude christen bevolking was bij gemis aan ondersteuning door meer beschaafde geloofsgenooten in zedelijk en stoffelijk verval geraakt, en had langzamerhand even als die van Abyssinië kunnen verwilderen. Om haar krachtdadige hulp te verleenen, waren de syrische kerken sinds eeuwen niet meer in staat. Eerst uit de westersche beschaving konden haar elementen worden toegevoerd, die haar vrede, ontwikkeling, en mettertijd misschien zelfstandigheid en hoogen bloei zouden verzekeren. De Engelschen hebben zich trouwe en dankbare bondgenooten weten te verschaffen, en het geluk bevorderd van een achtenswaardige afdeeling der Zuidindische maatschappij. Had zich de Nederlandsche Oostindische Compagnie van mannen als Waltier en de zijnen willen bedienen, en de stokebranden uit Goa, Mosul en Mardin met kracht van het terrein geweerd; dan ware hetzelfde resultaat veel vroeger bereikt, en onze heer-

schappij op Malabar ligt op den duur gevestigd geworden. De correspondentie met de Schaafs, en de nalatige behandeling der smeekschriften leert ons, hoe ook daar de beste kansen door onkunde en traagheid zijn verspeeld.

Amsterdam, Jan. 1872.

J. P. N. LAND.